

LAKIALOITE 133/2003 vp

Laki velan vanhentumisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa esitetään vaikeasti ylivelkaantuneiden aseman helpottamista säätämällä rahavelan lopullisesta vanhentumisesta. Velan vanhentumisen katkaisemista ei ole voimassa olevassa laissa pääsääntöisesti rajoitettu, ja näin ollen velka voidaan pitää voimassa hyvinkin pitkän ajan, periaatteessa rajattomasti. Elinikäinen velkavankeus johtaa käytännössä ihmisten syrjäytymiseen työlämästä ja aktiivisesta yhteiskunnan kansalaisuudesta. Lakialoitteessa esitetään lakiin velan vanhentumisesta lisättäväksi uusi 13 a §, jolla säädetään rahavelan vanhentumisesta 15 vuodessa velkaa koskevasta lainvoimai-

sesta tuomiosta tai muusta ulosottoerusteesta. Toissijaiseksi vanhentumisajaksi ehdotetaan 20 vuotta velan erääntymisestä. Pääsääntönä on, että vanhentumista ei voi pidentää katkaisu- tai keskeyttämistoimilla ja se on näin ollen lopullinen. Aloitteessa esitetään kuitenkin poikkeuksellisten väärinkäyttötilanteiden varalta vanhentumisaajan jatkamismahdollisuutta 10 vuodella. Asiasta esitetään säädettäväksi uusi 13 b §. Velan lopullista vanhentumista koskeva poikkeussääntö on samansisältöinen kuin ulosottoerusteiden täytäntöönpanokelpoisuuden määräaikaisuuden jatkamista koskeva lainkohta.

PERUSTELUT

1990-luvun alkupuolen lama johti yritysten lakkaamiseen, massatyöttömyyteen ja vakuusarvojen romahtamiseen. Velkaongelmat ja ylivelkaantuminen koskettivat nopeasti huomattavaa väestönosaa, ja edelleen vuonna 2003 meillä on keskuudessamme kymmeniä tuhansia ylivelkaantuneita ihmisiä. Lipposen hallitusten aikana on toteutettu useita ylivelkaantuneiden ongelmia helpottavia lainsäädäntötoimia ja muita toimenpiteitä, kuten yksityishenkilön velkajärjestely, yrityssaneeraus, velkasovinto-ohjelma, ulosoton täytäntöönpanokelpoisuuden määrää-

kaistaminen jne. Lakimuutokset ja toimenpiteet ovat oikeansuuntaisia, mutta eivät riittäviä vaikeasti ylivelkaantuneiden aseman parantamiseksi.

Ylivoimainen velkataakka ei ylläpidä tulonhankkimis- ja maksumoraalia, vaan voi heikentää velallisen halua ja kykyä hoitaa myös muita velvoitteitaan. Seurauksena voi olla syrjäytyminen ja siirtyminen harmaan talouden puolelle. Velkojen lopullinen, lakiin perustuva vanhentuminen on yksinkertainen keino estää velkojen elinikäinen perintä. Se ei ole uusi asia, vaan on

tälläkin hetkellä käytössä verojen ja julkisoikeudellisten maksujen sekä lasten elatusapujen perinnässä. Lakiin perustuva velan vanhentuminen ei edellytä selvittely- tai tuomioistuinmenettelyä. Koska se perustuu vain perintäajan kulumiseen, se hyödyttää myös heikommassa asemassa olevia velallisia, joilla ei ole edellytyksiä tai kykyä hakeutua velkajärjestelyyn tai velkasovinto-ohjelmaan. Velan lopullinen vanhentuminen lopettaisi useimmissa tapauksissa hyödyttömäksi jäävän perinnän. Velan lopullinen vanhentuminen on perusteltu myös sen jälkeen, kun ulosmittauksen täytäntöönpanoa koskeva määräaikaisuus tulee voimaan. Ulosottolain muutos ei johda velan häviämiseen, vaan sitä voidaan ulosmittauksen enimmäisajan täytyttyäkin vaatia esim. velallisen kuolinpesältä. Velan korot juoksevat edelleen, ja velasta voi aiheutua edelleen ylimääräisiä ongelmia ja kiusantekoa sekä itse velalliselle että tämän perillisille.

Velan vanhentumista koskevaa lakia valmisteltiin oikeusministeriön asettamassa toimikunnassa, joka antoi mietintönsä (Komiteamietintö 2001:4) kesäkuussa 2001. Toimikunnan enemmistö esitti, että velka vanhentuisi lopullisesti siltä osin kuin sitä ei ole saatu perityksi 15 vuoden kuluessa lainvoimaisesta tuomiosta tai muusta ulosottooperusteesta. Esitykseen sisältyi toissijaisesti 20 vuoden lopullinen vanhentumisaika, joka laskettaisiin velan erääntymisestä. Lain valmistelun myöhemmässä vaiheessa lopullinen vanhentuminen jäi lakiesityksestä pois. Tätä perusteltiin mm. sillä, että ulosoton täytäntöönpanokelpoisuus muuttuu määräaikaiseksi (voimaan 1.3.2004, L 679/2003).

Lakialoitteessa esitetään, että toimikunnan esitys velan lopullisesta vanhentumisesta hyväksyttäisiin väärinkäytöstilanteita koskevalla poikkeussäännöllä täydennettynä. Lakialoitteen mukaan rahavelan lopulliseksi vanhenemisajaksi

tulisi säätää 15 vuotta lainvoimaisesta tuomiosta tai siihen verrattavasta ulosottooperusteesta. Tällöin velkojalla on käytettävissään 15 vuotta tehokasta perintäaikaa. Toissijainen vanhentumisaika olisi 20 vuotta velan erääntymisestä. Vaikka vanhentumisaika on pitkä, se ei jatku loputtomasti. Tämä ylläpitää velallisten motivaatiota pysyä työelämässä ja pyrkiä lisäämään tulojaan.

Toisaalta on pidettävä huolta siitä, että lopullinen velan vanhentuminen ei johda törkeisiin väärinkäytöksiin ja kohtuuttomuuksiin velkojien kannalta. Lakialoitteessa esitettävät vanhentumisajat ovat niin pitkiä, ettei velallinen voi yleensä näin kauan vältellä perintää. Lisäksi on huomattava, että velkoja, joka on kärsinyt vahinkoa rikollisen menettelyn johdosta, voi vaatia velalliselta korvausta siitä huolimatta, että alkuperäinen velka on ehtinyt vanhentua. Myös takaisinsaannin keinoin voidaan välttää väärinkäytöksiä. Selvien väärinkäytösten varalta on syytä lisätä lakiin poikkeussääntö, joka vastaa rakenteeltaan 1.3.2004 voimaan tulevan ulosottolain (679/2003) 2 luvun 26 §:ää. Poikkeussääntö koskisi tilanteita, joissa velallinen siirtää tuntuvasti varojaan ulkomaille tai muutoin olenaisesti vaikeuttaa velkojan maksun saantia. Poikkeussäännön mukaisissa tilanteissa tuomioistuin voi velkojan kanteesta jatkaa velan vanhentumisaikaa 10 vuotta alkuperäisen vanhentumisajan päättymisestä, mikäli vanhentumisajan jatkaminen ei ole velallisen kannalta kohtuutonta. Kanne on nostettava viimeistään kahden vuoden kuluessa alkuperäisen määräajan päättymisestä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

velan vanhentumisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään velan vanhentumisesta 15 päivänä elokuuta 2003 annettuun lakiin (728/2003) uusi 13 a §
ja sen edelle uusi väliotsikko sekä uusi 13 b § seuraavasti:

*Lopullinen vanhentuminen ja vanhentumisajan
jatkaminen*

13 a §

Rahavelan lopullinen vanhentuminen

Rahavelka vanhentuu 15 vuoden kuluttua siitä, kun velasta on annettu lainvoimainen tuomio tai muu ulosottoeruste, joka voidaan panna täytäntöön niin kuin lainvoimainen tuomio. Jos suoritusvelvollisuus alkaa vasta ulosottoerusteen antamisen jälkeen, määräaika lasketaan suoritusvelvollisuuden alkamisesta.

Rahavelka vanhentuu kuitenkin viimeistään 20 vuoden kuluttua velan erääntymisestä.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu vanhentumisaika on lopullinen, jollei 13 b §:stä muuta johdu.

13 b §

Vanhentumisajan jatkaminen väärinkäytöstilanteessa

Velkoja voi nostaa tuomioistuimessa kanteen velallista vastaan ja vaatia 13 a §:ssä tarkoitettua vanhentumisajan jatkamista. Tuomioistuin voi määrätä vanhentumisajan jatkumaan 10 vuotta laskettuna alkuperäisen määräajan päättymisestä, jos velallinen on alkuperäisen määräajan kuluessa siirtänyt tuntuvasti varojaan ulkomaille tai muutoin olennaisesti vaikeuttanut velkojan maksunsaantia eikä määräajan jatkamista voida pitää velallisen kannalta kohtuuttomana. Kanne on nostettava viimeistään kahden vuoden kuluessa alkuperäisen määräajan päättymisestä. Tuomio, jolla vanhentumisaikaa on jatkettu, on heti täytäntöönpanokelpoinen, jollei muutoksenhakutuomioistuin kiellä tai keskeytä täytäntöönpanoa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
20 .

Helsingissä 24 päivänä lokakuuta 2003

Kimmo Kiljunen /sd
Kirsi Ojansuu /vihr
Kari Uotila /vas
Risto Kuisma /sd
Valto Koski /sd
Ilkka Taipale /sd
Arto Bryggare /sd
Tuula Väättäinen /sd

Raimo Vistbacka /ps
Päivi Räsänen /kd
Esa Lahtela /sd
Marjaana Koskinen /sd
Kalevi Olin /sd
Jutta Urpilainen /sd
Satu Taiveaho /sd
Minna Lintonen /sd

LA 133/2003 vp — Kimmo Kiljunen /sd ym.

Mikko Elo /sd	Maija-Liisa Lindqvist /kesk
Arto Seppälä /sd	Eero Lankia /kesk
Timo Soini /ps	Hannu Hoskonen /kesk
Pia Viitanen /sd	Seppo Lahtela /kesk
Lauri Kähkönen /sd	Markku Laukkanen /kesk
Miapetra Kumpula /sd	Matti Väistö /kesk
Anneli Kiljunen /sd	Hannu Takkula /kesk
Rakel Hiltunen /sd	Irja Tulonen /kok
Jukka Roos /sd	Olli Nepponen /kok
Leena Rauhala /kd	Outi Ojala /vas
Kari Kärkkäinen /kd	Mikko Kuoppa /vas
Sari Essayah /kd	Matti Kangas /vas
Pehr Löfv /r	Eero Akaan-Penttilä /kok
Nils-Anders Granvik /r	Suvi-Anne Siimes /vas
Eero Reijonen /kesk	Sirkka-Liisa Anttila /kesk
Virpa Puisto /sd	Pertti Hemmilä /kok
Reijo Laitinen /sd	Pentti Tiusanen /vas
Harry Wallin /sd	Matti Kauppila /vas
Simo Rundgren /kesk	Erkki Virtanen /vas
Heidi Hautala /vihr	Esko-Juhani Tennilä /vas
Lauri Oinonen /kesk	Kalevi Lamminen /kok
Tarja Cronberg /vihr	Pekka Kuosmanen /kok
Rosa Meriläinen /vihr	Heikki A. Ollila /kok
Satu Hassi /vihr	Martin Saarikangas /kok
Petri Neittaanmäki /kesk	Sirpa Asko-Seljavaara /kok
Ulla Anttila /vihr	Jere Lahti /kok
Antti Kaikkonen /kesk	Ahti Vielma /kok
Tuomo Hänninen /kesk	Jyri Häkämies /kok
Jukka Vihriälä /kesk	Jyrki Katainen /kok
Janina Andersson /vihr	Mikko Immonen /vas
Anni Sinnemäki /vihr	Iivo Polvi /vas
Osmo Soininvaara /vihr	Annika Lapintie /vas
Antti Rantakangas /kesk	Markus Mustajärvi /vas
Eero Lämsä /kesk	Tapani Mäkinen /kok
Susanna Haapoja /kesk	Maija Perho /kok
Mikko Alatalo /kesk	Petri Salo /kok
Lasse Hautala /kesk	Martti Korhonen /vas
Kimmo Tiilikainen /kesk	Anne Huotari /vas
Pertti Salovaara /kesk	Unto Valpas /vas
Juha Rehula /kesk	Klaus Hellberg /sd
Irina Krohn /vihr	Minna Sirnö /vas
Aila Paloniemi /kesk	Jyrki Kasvi /vihr
Seppo Särkiniemi /kesk	Merikukka Forsius /vihr
Pekka Vilkuna /kesk	Toimi Kankaanniemi /kd
Riikka Moilanen-Savolainen /kesk	